

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Затверджую

Ректор Харківського національного

університету імені В.Н. Каразіна

Бакіров В.С.

2019 р.

ПРОГРАМА

КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
за фахом «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»
галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Освітньо-професійна програма «Міжнародна інформаційна безпека».

Другий (магістерський) рівень вищої освіти.

Затверджено на засіданні
кафедри міжнародних
відносин, міжнародної
інформації та безпеки
Протокол № 3
від 25 09 2019 р.

Затверджено на засіданні методичної
комісії факультету міжнародних
економічних відносин та туристичного
бізнесу
Протокол № X від 25 09 2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради
факультету міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
Протокол № 3 від 26 09. 2019 р.

Харків – 2019

Програма комплексного атестаційного екзамену за фахом «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Освітньо-професійна програма «Міжнародна інформаційна безпека».

Укладачі: к.ю.н., доц. Новікова Л.В.;
д.політ.н., доц. Шамраєва В.М.;
к.т.н., доц. Харченко І.М;
к.політ.н. Застава І.В.

Загальні положення

Комплексний атестаційний екзамен грає важливу роль у завершальній стадії формування і оцінки теоретичної підготовки фахівців.

Комплексний атестаційний екзамен – це комплексна перевірка програмних результатів навчання з фахових дисциплін, передбачених навчальним планом. Він проводиться для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти 2 курсу денної форми навчання у осінньому семестрі.

Програма комплексного атестаційного екзамену – це основний науково-методичний документ, що регламентує зміст атестаційного екзамену за фахом. Вона спрямована на забезпечення комплексного підходу до оцінки теоретичної, методичної та практичної підготовки студентів, виявлення ступеня їх підготовки до майбутньої самостійної професійної діяльності.

Мета програми – визначити обсяг і необхідний рівень теоретичних знань, одержаних практичних навиків і вмінь з профілюючих дисциплін за освітньо-професійною програмою «Міжнародна інформаційна безпека».

Для успішного складання комплексного атестаційного екзамену за фахом студент має досягти відповідних програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою «Міжнародна інформаційна безпека».

Загальні програмні результати навчання за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (за обов'язковою частиною освітньо-професійної програми):

Знання:

- фундаментальні знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики;
- розуміння сутності процесів глобалізації та аналізувати їх плив на міжнародні відносини;
- знання наукових підходів, методології та методик дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики;

– поглиблені знання проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів, підходів, способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

Уміння:

- демонструвати системне сприйняття та розуміння положень, які відносяться до галузі знань «Міжнародні відносини» або є складовою професійної практики;
- демонструвати знання про природу міжнародних комунікацій, проблеми розвитку держав та міжнародних регіонів у глобальному, регіональному та локальному контекстах;
- демонструвати в умовах усних ділових контактів з використанням прийомів і методів усного спілкування знання в царині міжкультурної комунікації та відповідних комунікативних технологій, застосовувати ситуаційний підхід з метою ефективного виконання професійних обов'язків;
- використовувати правила цивілізованого спілкування у ділових справах, мати на увазі принципи поведінки ділових партнерів, які сприяють створенню умов для забезпечення взаємовигідних стосунків.
- збирати, обробляти та аналізувати значний обсяг інформації про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав;
- визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку;
- оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем;
- проводити переговори та шукати шляхи розв'язання різноманітних проблем у сфері зовнішніх відносин.

Навички:

- здійснювати політичний огляд міжнародних подій та виявляти проблеми в міжнародних відносинах;
- аналізувати зовнішню політику окремих країн та блоків країн;
- здійснювати пошук інформації зовнішньополітичного, зовнішньоекономічного та правового характеру та обробку статистичних даних щодо політичного та соціально-економічного розвитку країн та регіонів;
- готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин та світової політики, демонструючи міжкультурне розуміння;
- готувати документи (державною й іноземними мовами) для дипломатичних комунікацій, довідки, проекти дипломатичних, юридичних та інших ділових документів;
- оцінювати міжнародні події, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах;
- аналізувати геополітичне та геоекономічне положення окремих держав світу та виявляти їх головні інтереси;
- здійснювати професійну діяльність у дипломатичній та інших суміжних до міжнародного співробітництва сферах;
- проводити підготовку, розробку та реалізацію проектів прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики;
- організовувати та здійснювати індивідуальні та групові дослідницькі проекти в сфері міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики, регіонознавства та міжнародних комунікацій;
- взаємодіяти з фахівцями інших галузей при розробці та реалізації прикладних та наукових проектів в сфері міжнародного співробітництва та дипломатії, спілкуватися та представляти дослідницькі ідеї в усній та письмових формах перед фаховою і нефаховою аудиторією;

– брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точки зору;

– доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародних відносин.

Спеціальні програмні результати навчання за спеціальністю

291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (за вибірковою частиною освітньо-професійної програми):

Знання:

– знання основних напрямів діяльності міжнародних організацій в сфері безпеки / знання основ міжнародного інформаційного права;

– знання методичних прийомів ведення пропаганди та контрпропаганди в міжнародних відносинах / знання методичних основ та технологій здійснення інформаційно-психологічних операцій в міжнародних відносинах;

– знання основ та особливостей захисту національного інформаційного простору / знання теоретичних та практичних основ забезпечення інформаційної безпеки держави;

– знання природи та особливостей інформаційного тероризму / знання основних прийомів протидії кібертероризму та забезпечення кібербезпеки;

– знання сучасних концепцій та стратегій міжнародної інформаційної безпеки / знання методичних основ, прийомів та технологій інформаційного протиборства;

– знання особливостей побудови глобальної безпеки та природи міжнародних конфліктів / знання основ інформаційної геополітики.

Уміння:

– оцінювати специфіку та зміст основних напрямів діяльності міжнародних організацій в сфері безпеки / дотримуватись норм міжнародного інформаційного права;

– володіти методичними прийомами ведення пропаганди та контрпропаганди в міжнародних відносинах / володіти методичними

основами та технологіями здійснення інформаційно-психологічних операцій в міжнародних відносинах;

– володіти основами та особливостями захисту національного інформаційного простору / володіти теоретичними та практичними основами забезпечення інформаційної безпеки держави;

– оцінювати природу та особливості інформаційного тероризму / володіти основними прийомами протидії кібертероризму та забезпечення кібербезпеки;

– володіти сучасними концепціями та стратегіями міжнародної інформаційної безпеки / володіти методичними основами, прийомами та технологіями інформаційного протиборства;

– оцінювати та аналізувати глобальну безпеку та природу сучасних міжнародних конфліктів / володіти основами інформаційної геополітики.

Навички:

– здійснювати аналіз специфіки та змісту основних напрямів діяльності міжнародних організацій в сфері безпеки / застосовувати норми міжнародного інформаційного права;

– володіти методичними прийомами ведення пропаганди та контрпропаганди в міжнародних відносинах / організовувати та здійснювати заходи в рамках інформаційно-психологічних операцій в міжнародних відносинах;

– організовувати та здійснювати заходи із захисту національного інформаційного простору / мати практичні навички із забезпечення інформаційної безпеки держави;

– мати практичні навички із протидії інформаційному тероризму / використовувати сучасні прийоми із протидії кібертероризму та забезпечення кібербезпеки;

– використовувати сучасні концепції та стратегії міжнародної інформаційної безпеки / використовувати основні прийомами та технології інформаційного протиборства;

– здійснювати всебічний аналіз глобальної безпеки, причин і наслідків сучасних міжнародних конфліктів / здійснювати аналіз основних складових інформаційної геополітики.

Критерії оцінювання письмових відповідей на комплексному атестаційному екзамені.

Комплексний атестаційний екзамен проводиться по білетах, кожен з яких включає 100 тестових завдань. За кожну вірну відповідь на тестове завдання студент отримує 1 бал. Загальна кількість балів, отримана студентом, переводиться у чотирирівневу шкалу оцінювання наступним чином:

- відмінно – 90-100 балів;
- добре – 70-89 балів;
- задовільно – 50-69 балів;
- незадовільно – 0-49 балів.

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ

Тестові завдання до комплексного атестаційного екзамену складаються з завдань за наступними дисциплінами:

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку.
2. Геополітика та геостратегія в сучасному світі.
3. Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньої політики.
4. Інформаційні війни в міжнародних відносинах.
5. Стратегія і тактика ведення переговорів на міжнародному рівні.
6. Інформаційний тероризм.
7. Концепції та стратегії міжнародної інформаційної безпеки.
8. Глобальна безпека та міжнародні конфлікти.

Основні теми комплексного атестаційного екзамену:

Дисципліна: Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку.

Тема 1. Міжнародні відносини на пострадянському просторі.

Основні параметри пострадянського простору; феномен «нової Східної Європи»; Економічно-соціальні характеристики пострадянського простору та інтеграційні процеси; СНД; Євразійське економічне співтовариство та Митний союз; проблеми безпеки та військово-політична взаємодія в регіоні, Організація договору про колективну безпеку, поза регіональні актори (ЄС, США, Китай) на пострадянському просторі.

Тема 2. Європейська система міжнародних відносин.

Європейська система міжнародних відносин: базові компоненти та динаміка розвитку, Організація безпеки та співробітництва в Європі в європейській системі, ЄС: процес розширення та новітні трансформаційні процеси, НАТО у 2000 – 2014 рр., Рада Європи і розширення просторових рамок діяльності, проблеми військової безпеки в Європі, Балканський регіон після розпаду СФРЮ.

Тема 3. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході та в Африці.

Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин, Близькосхідний конфлікт, революції в арабських країнах 2011 р., сучасна

зовнішня політика Ірану, регіональна політика Туреччини у 2000-х рр., ситуація в Афганістані, становище держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин, Економічне співтовариство країн Західної Африки, африканська політика провідних західних держав, політика КНР в Африці.

Тема 4. Міжнародні відносини у Південній Азії та АТР.

Загальна характеристика регіональних систем міжнародних відносин, зовнішня політика Індії на сучасному етапі, регіональна політика КНР, основи зовнішньої політики держав Південної Азії, основні параметри АТР, проблеми безпеки в АТР, Корейський півострів, сучасна зовнішня політика Японії, АСЕАН, Шанхайська організація співробітництва.

Тема 5. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин.

Зовнішньополітична доктрина США на сучасному етапі, зовнішня політика адміністрації Б. Обами, основи зовнішньої політика Канади, міжамериканська система міжнародних відносин, Організація американських держав, НАФТА

Дисципліна: Геополітика та геостратегія в сучасному світі.

Тема 6. Геополітика як наукова дисципліна. Геополітика та геостратегія.

Поняття про геополітику. Різні підходи до розуміння сутності. Об'єкт геополітики. Конкретні об'єкти геополітичних досліджень. Предмет геополітики. Рівні геополітичних досліджень. Основні методи сучасної геополітики. Структура геополітики. Зовнішня та внутрішня геополітика. Загальні геополітичні дисципліни. «Галузеві» геополітичні дисципліни. Комплексні та прикладні геополітичні дисципліни. Міжпредметні зв'язки геополітики. Провідні функції геополітики. Геостратегія, як практичний напрям геополітики.

Тема 7. Розвиток геополітичних концепцій.

Основні підходи до періодизації розвитку геополітики. Геополітичні мотиви у працях вчених Давнього Сходу. Формування геополітичних ідей в античну епоху. Геополітичні погляди Аристотеля. Середньовічна геополітична думка. Вчення Ібн Хальдуна. Географічний детермінізм як основа геополітичних ідей Нового часу. Погляди провідних європейських вчених Нового часу. Географічний детермінізм у російській науці. Зародження геополітики як науки. Геополітичні ідеї Ф. Ратцеля. Геополітичні погляди Р. Челлена. Концепція «Серединної Європи». Теорія «морської могутності» А. Мехена. Геополітична теорія Х. Дж. Маккіндер. «Хартленд». Французька школа «географії людини» П. В. де ла Блаша. Геополітична концепція Н.

Спікмена. Геополітичні погляди К. Хаусхофера. Нацистська геополітика. Євразійство як геополітичне вчення. Ідеї провідних євразійців.

Тема 8. Геополітична структура сучасного світу.

Світова територіальна організація політичної сфери суспільного життя. Геополітична структуризація світу. Геополітичні макрорегіони світу. Геополітичні регіони. Геополітичні субрегіони. Геополітичні «вісі», «полюси» («центри»). Біполярна геополітична модель світу після Другої світової війни. Сучасна глобалізація. Уявлення про уніполярний світ. «Новий світовий порядок». Багатополярна і багатоярусна геополітична модель сучасного світу. Геополітична взаємодія цивілізацій на міжнародній арені: співпраця і конфлікти. Регіоналізація геополітичних процесів. Держави світу. Основні геополітичні порядки (рівні) держав світу. Геоекономічна структура світу. Моделі «Північ–Південъ», «Захід–Схід». Модель світу відповідно до теорії І. Валлерстайна. Великі геоекономічні простори на Землі. Геополітика і Світовий океан. Державні території у Світовому океані. Території зі змішаним правовим режимом. Міжнародні території. Міжнародні протоки та канали. Геополітична та геоекономічна ситуація в Арктиці. Геополітична ситуація в Антарктиці.

Тема 9. Геополітика провідних європейських держав.

Геополітичні та геоекономічні аспекти утворення і розвитку ЄОВС — ЄС — ЄС. Розширення ЄС на схід: геополітичні та геоекономічні наслідки. Геополітичні перспективи подальшого розвитку ЄС. НАТО: геополітичні засади створення і розвитку. Трансформація НАТО. Геополітичне розширення НАТО, основні наслідки. Сучасна геостратегія НАТО. Геополітика Великої Британії в повоєнний період. Геостратегія Великої Британії часів М. Тетчер. Геополітика Великої Британії в Європі. Сучасна геостратегія Великої Британії. Геополітика повоєнної Франції. Геостратегія Франції на міжнародній арені при президенті Ш. де Голлі. Ядерний та космічний аспекти геополітики Франції. Геополітичні інтереси Франції в Африці. Сучасна геополітика Франції. Геополітика ФРН. Об'єднання двох Німеччин. Формування нової геополітичної моделі сучасної ФРН. Геостратегія об'єднаної Німеччини в Європі та світі. Геополітична ситуація в Середземномор'ї. Геополітика сучасної Італії в Європі. Геополітика Іспанії. Геополітична ситуація в Центральній Східній Європі. Сучасні геополітичні інтереси держав регіону.

Тема 10. Становлення та сучасний стан геополітики в Україні.

Державна територія України, її кордони. Геополітичне положення України: глобальне, регіональне та локальне. Геополітичні аспекти розвитку України. Давньоруські князівства на теренах України. Експансія Великого князівства Литовського та Польського королівства. Річ Посполита. Українські

землі у XVII—XVIII ст. Україна під владою Російської та Австро-Угорської імперій. Національно-визвольні змагання. Україна у складі Радянського Союзу. Незалежна Україна. Розвиток геополітичної думки в українській науці. Національні інтереси України, їх забезпечення. Забезпечення національної безпеки. Геополітична регионалізація України. Внутрішня геополітика в Україні. Сучасна геостратегія України на міжнародній арені. «Західний» та «східний» вектори. Геостратегічний вектор на інтеграцію з ЄС. Основні проблеми практичної реалізації. Геостратегічний вектор на інтеграцію з НАТО; шляхи реалізації. Геополітика України щодо держав Центральної та Східної Європи. Геополітичні та геоекономічні аспекти взаємовідносин України з Росією. Регіональна геополітична та геоекономічна стратегія України: участь у СНД; розвиток співпраці в ГУАМ, ОЧЕС та інших структурах.

Дисципліна: Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньої політики.

Тема 11. Роль і місце інформаційно-аналітичної діяльності у зовнішньополітичному механізмі країн світу.

Базові принципи та категоріальний апарат інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішньої політики. Поняття «інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах». Основні аспекти інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин. Етапи процесу інформаційно-аналітичної діяльності та його основні характеристики. Поняття інформаційних технологій в інформаційно-аналітичній діяльності у міжнародних відносинах. Діяльність інформаційних трансаціональних компаній як складова інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин. Вимоги та засади організації інформаційно-аналітичної діяльності провідних країн світу у світлі нових загроз сучасності.

Тема 12. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу формування і прийняття зовнішньополітичного рішення. Основні моделі формування і прийняття зовнішньополітичного рішення.

Політичне рішення як компроміс. Політичне рішення як процес. Управлінське рішення: поняття, принципи та етапи прийняття. Проблеми прийняття рішень на вищих щаблях влади. Інформація як основа підготовки рішення. Прогнозування як основа оптимізації зовнішньополітичного рішення. Аналіз і деталізація основних моделей прийняття політичного рішення, моделі раціонально діючої особи, бюрократичного процесу, урядового торгу. Проблема політизації експертизи при формуванні та

прийнятті політичного рішення. Інформація і ефективність зовнішньополітичної діяльності.

Тема 13. Джерела інформації у міжнародних відносинах.

Поняття «джерело інформації» та його специфіка. Класифікація джерел інформації у міжнародних відносинах. Друковані джерела інформації у міжнародних відносинах. Недруковані джерела інформації у міжнародних відносинах. Змішані джерела інформації у міжнародних відносинах.

Тема 14. Методи інформаційно-аналітичної діяльності у міжнародних відносинах.

Загальнонаукові методи досліджень та їх використання в процесах прийняття рішень у міжнародних відносинах. Спеціальні методи інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин. Методи та технології аналізу у міжнародних відносинах. Сутність і основні види аналітико-синтетичної переробки інформації. Оглядово-аналітична діяльність, оглядово-аналітичні документи. Вимоги до структури та змісту аналітико-синтетичних робіт згідно з чинними нормативно-технічними документами. Контент- та інтент-аналіз документів у сфері міжнародних відносин.

Тема 15. Інформаційні потоки та основні проблеми аналітичного забезпечення процесу формування та імплементації зовнішньої політики.

Базові принципи та етапи організації інформаційно-аналітичної роботи. Типи і форми інформаційної продукції, що готується і циркулює у зовнішньополітичному апараті сучасної держави. Проблеми аналітичної обробки інформації в держапараті та урядових структурах. Шляхи підвищення рівня інформаційно-аналітичної роботи.

Дисципліна: Інформаційні війни в міжнародних відносинах.

Тема 16. Інформаційне суспільство і інформаційні війни.

Інформаційне суспільство як середовище організації та проведення інформаційних війн. Зародження концепції інформаційного суспільства.

Створення глобального інформаційного простору. Розвиток інформаційного суспільства в західних країнах. Інформаційне суспільство і інформаційні війни.

Тема 17. Сутність інформаційних війн, принципи ведення та засоби забезпечення.

Основні поняття: «інформаційна війна», «інформаційне протиборство», «інформаційний вплив», «ідеологічна боротьба», «Психологічна війна», «пропаганда», «кібервійна», «мережева війна», «гібридна війна». Характеристики інформаційної війни. Об'єкти інформаційної війни:

інформаційні системи, інформаційні процеси, масова свідомість, громадська думка, індивідуальна свідомість. Наступальні і оборонні інформаційні війни. Види інформаційної зброї і способи його застосування. Особливості застосування інформаційної зброї. Засоби впливу в інформаційних війнах: психотронна зброя, Інтернет, хакери, блогери, відеоігри, інформаційний тероризм у всесвітній глобальної мережі, засоби масової інформації.

Тема 18. Дослідження з проблем інформаційних і інформаційно-психологічних воєн: етапи, напрямки, підходи.

Основні етапи досліджень інформаційних і інформаційно-психологічних війн. Характер сучасних досліджень про інформаційні та інформаційно-психологічні війни.

Дослідження проблем інформаційної безпеки. Розробка концепції державної інформаційної політики в умовах інформаційного суспільства та інформаційної війни.

Тема 19. Історичні етапи формування теорії і практики інформаційних війн.

Розвиток форм і способів психологічного впливу на противника. Проблеми інформаційного протиборства в Новий час. Розвиток засобів масової інформації в XIX столітті і інформаційне протиборство в період збройних конфліктів і воєн.

Інформаційне протиборство в роки Першої світової війни. Інформаційне протиборство в роки Другої світової війни.

Тема 20. Інформаційне протиборство на початку ХХІ століття.

Особливості інформаційних воєн на початку ХХІ століття. Використання інформаційних технологій. Учасники, методи, засоби, прийоми.

Дисципліна: Стратегія і тактика ведення переговорів на міжнародному рівні.

Тема 21. Міжнародні переговори: теоретичні засади.

Поняття, класифікація, функції та особливості міжнародних переговорів на сучасному етапі. Класифікація переговорів, їх учасників, рівні та види.

Тема 22. Державне службове і протокольне старшинство.

Поняття старшинства у державному та дипломатичному протоколі. Протокольна практика використання протокольного старшинства у різних країнах світу. Ієрархія у придворному етикеті. Правила взаємовідносин старшинства згідно з дипломатичним протоколом. Правила звернення, листування, вітання, у придворному, дипломатичному, діловому, державному етикеті.

Тема 23. Організація переговорного процесу.

Види переговорів за сучасних умов. Етапи переговорного процесу на вищому та високому рівнях. Планування, організація, проведення переговорів, їхня заключна фаза.

Тема 24. Стратегія і тактика переговорного процесу.

Теоретичні поняття стратегії і тактики переговорного процесу. Державні стратегії та їхній вплив на формування й реалізацію переговорів та державних стратегічних цілей. Тактичні позиції у переговорах, особливості їх застосування. Психологія переговорів на вищому рівні.

Тема 25. Дипломатичне листування та дипломатичні документи.

Поняття «дипломатичне листування», його роль у міжнародних відносинах. Дипломатичний протокол і міжнародне листування. Дипломатичне спілкування, класифікація. Класифікація дипломатичних документів. Основні вимоги до дипломатичних документів (структура документа, вимоги дооформлення різних дипломатичних документів).

Дисципліна: Інформаційний тероризм.

Тема 26. Феномен інформаційного тероризму як загрози міжнародній та національній безпеці.

Поняття міжнародного тероризму. Поняття «інформаційний тероризм» та його характерні риси. Суб'єкти інформаційного тероризму. Характерні риси терористичних актів в інформаційній сфері. Види інформаційного тероризму (інформаційно-психологічний тероризм, інформаційно-технічний тероризм). Медіа-тероризм, його характерні риси та способи здійснення. Кібертероризм, його характерні риси, види та способи здійснення. Види правопорушень в інформаційній сфері (правопорушення проти цілісності та доступності комп'ютерних даних і систем; правопорушення, пов'язані з комп'ютерами; правопорушення, пов'язані зі змістом; правопорушення, пов'язані з порушенням авторських та суміжних прав).

Тема 27. Світовий досвід протидії інформаційному тероризму

Протидія інформаційному тероризму в рамках міжнародних організацій та форумів. Протидія інформаційному тероризму в рамках ООН. Глобальна контртерористична стратегія ООН 2006 року. Протидія інформаційному тероризму в рамках НАТО. Роль Інтерполу у протидії інформаційному тероризму. Угода між урядами держав-членів Шанхайської організації співробітництва про співробітництво у сфері забезпечення міжнародної інформаційної безпеки від 16.06.2009 року. Концептуальні підходи до питання інформаційного тероризму, що закріплені в концепції Конвенції про забезпечення міжнародної інформаційної безпеки, представленої у Лондоні у 2011 р. на Конференції з питань кіберпростору, та у проекті «Загального

договору з питань кібербезпеки та кіберзлочинності», так званому Договорі Шольберга. Періодизація превентивних заходів та контрзаходів світової спільноти в сфері протидії інформаційному тероризму. Механізми протидії інформаційному тероризму в США. Механізми протидії інформаційному тероризму в провідних державах Азії.

Тема 28. Механізми протидії інформаційному тероризму держав Європи.

Засоби протидії інформаційному тероризму держав Європи на регіональному рівні. Поняття регіональної системи безпеки. Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність від 23.11.2001 року. Роль ОБСЄ у протидії інформаційному тероризму держав Європи. Хартія європейської безпеки 1999 року. Рішення Ради Міністрів ОБСЄ № 3/04 «Боротьба з використанням Інтернету в терористичних цілях» 2004 року. Рішення Ради Міністрів ОБСЄ № 7/06 «Протидія використанню Інтернету в терористичних цілях» 2006 року. Протидія інформаційному тероризму в рамках ЄС. Ініціатива «Електронна Європа». Роль Агентства з мереж інформаційної безпеки (ENISA) у боротьбі з інформаційним тероризмом. Команда Реагування на Комп'ютерні надзвичайні події ЄС (CERT-EU). Європейський центр по боротьбі з кіберзлочинністю (EC3). Стратегія кібербезпеки ЄС 2013 року. Директива 2016/1148 про заходи для забезпечення високого рівня безпеки мережевих та інформаційних систем у ЄС від 06.07.2016 року (NIS Directive). Роль Євроюсту та Європолу у протидії інформаційному тероризму у державах Європи. Засоби протидії інформаційному тероризму держав Європи на національному рівні. Досвід Естонії та Литви у боротьбі з інформаційним тероризмом. Особливості протидії інформаційному тероризму у Великій Британії, Німеччині, Бельгії, Франції та Іспанії. Досвід протидії інформаційному тероризму у Туреччині.

Тема 29. Інформаційний тероризм як загроза національній безпеці України.

Періодизація та види терористичних атак на інформаційний простір та кіберпростір України. Основні положення Законів України: «Про інформацію» № 2657-XII від 2 жовтня 1992 року, «Про національну безпеку» № 2469-VIII від 21 червня 2018 року, «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» № 2163-VIII від 5 жовтня 2017 року, «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» № 80/94-ВР від 5 липня 1994 року. Основні положення Указу Президента України від 25 лютого 2017 року № 247/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України». Основні положення Указу Президента України від 15 березня 2016 року № 96/2016 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України

від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України». Роль Служби безпеки України та Кіберполіції України у боротьбі з інформаційним тероризмом. Діяльність Команди реагування на комп'ютерні надзвичайні події в Україні (CERT-UA) у сфері протидії інформаційному тероризму. Діяльність Державного центру кіберзахисту та протидії кіберзагрозам (ДЦКЗ) в Україні у боротьбі з інформаційним тероризмом. Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері протидії інформаційному тероризму.

Дисципліна Концепції та стратегії міжнародної інформаційної безпеки.

Тема 30. Інформаційна безпека у глобальній системі підтримування миру і стабільності.

Вплив інформаційної революції на систему міжнародної безпеки. Міжнародні програми миру і стабільності у контексті потенційних глобальних інформаційних конфліктів. Позиція ООН щодо проблеми міжнародної інформаційної безпеки.

Тема 31. Інформатизація і глобалізація.

Глобалізація інформації як актуальна проблема міжнародних відносин. Критерії глобалізації. Інформація як стратегічний ресурс людства і як стратегічний ресурс держави. Інформація як глобальна проблема сучасності. Політичні ризики і загрози інформаційному суспільству, проекція на військову сферу. Інформатизація і глобалізація, революція у військовій справі.

Тема 32. Теоретичні концепції інформаційної безпеки в міжнародних відносинах.

Теорія інформаційної зброї. Концепції інформаційної безпеки як стратегії національної безпеки та оборони інформаційно-розвинутих країн світу. Прогнозування глобальних інформаційних конфліктів у театрі воєнних дій. Інформаційні війни.

Тема 33. Складові міжнародної інформаційної безпеки.

Сучасні інформаційні загрози (кібер, медіа та психотероризм, інформаційна злочинність). Типологія інформаційних озброєнь. Спеціальні інформаційні операції: методика та методологія здійснення. Аналіз впливу спеціальних інформаційних операцій на міжнародні відносини.

Тема 34. Інституційні основи міжнародної інформаційної безпеки.

Правове регулювання міжнародного співробітництва в сфері міжнародної інформаційної безпеки. Міжнародні угоди з питань міжнародної безпеки. Вплив ІКТ на проблему інформаційної безпеки. Еволюція нормотворчої діяльності ООН у сфері міжнародної інформаційної безпеки. Проблема ухвалення Міжнародної конвенції з інформаційної безпеки.

Тема 35. Міжнародний досвід забезпечення інформаційної безпеки.

Інформаційна безпека у програмах і практиці діяльності європейських регіональних організацій. Концепція інформаційної безпеки в рамках ЄС. Доктрина інформаційної безпеки в рамках НАТО. Інформаційна безпека у програмах ОБСЄ.

Тема 36. Протистояння інформаційним війнам як складова інформаційної безпеки.

Інформаційна війна та інформаційна боротьба: основні поняття. Форми та способи ведення інформаційної боротьби. Психологічна і кібернетична війна як складові інформаційної війни. Інформаційна зброя і технології її використання.

Тема 37. Інформаційна безпека України у контексті міжнародних відносин.

Доктрина інформаційної безпеки України. Українські ініціативи в області МІБ, історія їх висунення і просування. Українсько-американські стосунки в цьому процесі. Альтернативні ініціативи США. Перспективи встановлення міжнародного контролю над інформаційними видами зброї.

Дисципліна: Глобальна безпека та міжнародні конфлікти

Тема 38. Міжнародні конфлікти народного у світовій політиці.

Міжнародні конфлікти в системі сучасних міжнародних відносин. Проблема наукового визначення міжнародного конфлікту. Суб'єкти міжнародного конфлікту. Характерні особливості міжнародного конфлікту. Міжнародна криза як специфічна форма міжнародного конфлікту. Зв'язок насилля та міжнародного конфлікту.

Тема 39. Типологізація, функції та методи дослідження міжнародних конфліктів.

Класифікація міжнародних конфліктів. Основні типи міжнародних конфліктів. Вплив особливостей структури біполлярної системи міжнародних відносин на появу окремих типів міжнародних конфліктів. Вплив особливостей структури постбіполлярної системи міжнародних відносин на появу окремих типів міжнародних конфліктів. Конструктивні да диструктивні функції

Тема 40. Структура і фази міжнародних конфліктів.

Структура міжнародного конфлікту. Фази міжнародного конфлікту. Фази нарощання міжнародної напруги. Альтернативні варіанти розвитку міжнародної кризи

Тема 41. Сфери розгортання міжнародних конфліктів.

Конфлікт і криза у міжнародних відносинах. Класифікація міжнародних криз. Міжнародні економічні конфлікти. Міжнародні енергетичні конфлікти.

Міжнародні політичні конфлікти. Міжнародні релігійні конфлікти. Міжнаціональні конфлікти.

Тема 42. Аналіз міжнародних конфліктів.

Основні рівні аналізу міжнародних конфліктів. Теорія силової рівноваги в аналізі міжнародних конфліктів. Теорії гегемоністичної стабільності та перетікання силових ресурсів.

Тема 43. Управління міжнародними конфліктами.

Інститут розв'язання міжнародних суперечок. Дипломатичні засоби вирішення міжнародних суперечок. Правові засоби вирішення міжнародних суперечок. Роль ООН у вирішенні міжнародних суперечок. Міжнародний суд як головний судовий орган ООН. Миротворча діяльність НБСЄ-ОБСЄ. Миротворча діяльність НАТО. Гуманітарна інтервенція як метод врегулювання конфліктів. Превентивна дипломатія.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

ДО КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Дисципліна: Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку.

1. Основні параметри системи міжнародних відносин на сучасному етапі.
2. Глобальні тенденції світової політики.
3. Основні параметри пострадянського простору.
4. Позарегіональні актори на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).
5. Базові компоненти сучасної європейської системи міжнародних відносин.
6. ЄС у 2000 – 2017 р.: розширення та трансформація.
7. НАТО в європейській системі міжнародних відносин у 2000 – 2017 pp.
8. Рада Європи: загальна характеристика, еволюція, роль у європейській системі міжнародних відносин.
9. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході у 2000 – 2014 pp.
10. Міжнародні відносини в АТР на початку ХХІ ст.
11. АСЕАН: мета, структура, еволюція діяльності.
12. США у сучасній системі міжнародних відносин.
13. Латиноамериканська система міжнародних відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
14. Міжнародні відносини в Африці відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
15. Феномен міжнародного тероризму у сучасних міжнародних відносинах.

Дисципліна: Геополітика та геостратегія в сучасному світі.

16. Поняття про геополітику та геостратегію: різні підходи.
17. Предмет, функції та методи геополітики.
18. Геополітичні ідеї Ф. Ратцеля.
19. Геополітичні ідеї Р. Челлена.
20. Теорія «морської могутності» А. Мехена.
21. Геополітична теорія Г. Маккіндерса.
22. Геополітична теорія євразійства.
23. Геополітична концепція Н. Спікмена.
24. Основні геополітичні школи ХХ ст.
25. Геополітична структура сучасного світу.
26. Модель світу згідно з теорією І. Валлерстайна.
27. Геополітика сучасної Німеччини.
28. Геополітика сучасної Франції.
29. Геополітика сучасної Великої Британії.
30. Геополітика і стратегія зовнішньої політики України.

Дисципліна: Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньої політики.

31. Інформація та ефективність зовнішньополітичної діяльності.
 32. Роль і місце інформаційно-аналітичної діяльності у зовнішньополітичному механізмі провідних країн світу.
 33. Загальні принципи та етапи інформаційно-аналітичної роботи у процесі прийняття і формування зовнішньої політики.
 34. Базові принципи та категоріальний апарат інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішньої політики.
 35. Система національної безпеки, стратегічна розвідка та інформаційно-аналітична діяльність.
 36. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу формування і прийняття зовнішньополітичного рішення.
 37. Проблеми прийняття рішень на вищих щаблях влади.
 38. Проблеми аналітичної обробки інформації в держапараті й урядових структурах.
 39. Основні підходи до формування і прийняття зовнішньополітичного рішення.
 40. Інформація як основа підготовки зовнішньополітичного рішення.
 41. Прогнозування як основа оптимізації зовнішньополітичного рішення.
 42. Аналіз і деталізація основних моделей прийняття політичного рішення.
 43. Модель раціонально діючої особи.
 44. Модель бюрократичного процесу.
 45. Модель урядового торгу.
- Дисципліна: Інформаційні війни в міжнародних відносинах.***
46. Інформаційне суспільство і інформаційні війни.

47. Основні етапи досліджень інформаційних і інформаційно-психологічних війн.

48. Характер сучасних досліджень про інформаційні та інформаційно-психологічні війни.

49. Визначення поняття «інформаційна війна».

50. Цілі, коло учасників та етапи інформаційних війн.

51. Види та форми інформаційних війн.

52. Характерні ознаки сучасних інформаційних війн.

53. Наслідки інформаційної війни.

54. Інформаційна операція.

55. Інформаційне протиборство.

56. Визначення поняття «інформаційна зброя». Класифікація інформаційної зброї.

57. Інформаційно-технічна зброя. Інформаційно-психологічна зброя.

58. Основні маніпулятивні технології в інформаційних війнах.

59. Інформаційне протиборство в роки «холодної війни».

60. Інформаційне протиборство на поч. ХХІ століття.

Дисципліна Стратегія і тактика ведення переговорів на міжнародному рівні.

61. Переговори як інструмент міжнародного спілкування.

62. Дипломатичний протокол під час візитів глав держав і делегацій.

63. Урахування національних особливостей під час проведення зустрічей і переговорів.

64. Форма звернення в дипломатичному протоколі.

65. Дипломатичне листування, проведення візитів.

66. Оформлення документів за результатами переговорів .

67. Офіційне листування на міжнародному рівні.

68. Специфіка оформлення й особливості тексту листа за дипломатичним протоколом як офіційного документа.

69. Методологія й тактика проведення бесіди.

70. Тактика проведення офіційної бесіди.

71. Неофіційні бесіди.

72. Переговорні тактичні позиції та особливості їх застосування.

73. Особливості побудови інформаційно-аналітичної роботи на найвищому та високому рівнях.

74. Офіційні державні органи зовнішньої політики держав і урядів.

75. Старшинство при організації та веденні переговорного процесу.

Дисципліна Інформаційний тероризм

76. Складові терористичної дії.

77. Поняття «інформаційний тероризм» та його характерні риси.

78. Медіа-тероризм, його характерні риси та способи здійснення.

79. Кібертероризм, його характерні риси, види та способи здійснення.

80. Протидія інформаційному тероризму в рамках ООН.

81. Періодизація превентивних заходів та контрзаходів світової спільноти в сфері протидії інформаційному тероризму.

82. Механізми протидії інформаційному тероризму в США та провідних державах Азії.
83. Загальна характеристика Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність від 23.11.2001 року.
84. Роль ОБСЄ у протидії інформаційному тероризму держав Європи.
85. Загальна характеристика механізмів протидії інформаційному тероризму в рамках ЄС.
86. Роль Агентства з мереж інформаційної безпеки (ENISA) у боротьбі з інформаційним тероризмом. Команда Реагування на Комп'ютерні надзвичайні події ЄС (CERT-EU).
87. Директива 2016/1148 про заходи для забезпечення високого рівня безпеки мережевих та інформаційних систем у ЄС від 06.07.2016 року (NIS Directive).
88. Роль Євроусту та Європолу у протидії інформаційному тероризму у державах Європи.
89. Основні положення Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» № 2163-VIII від 5 жовтня 2017 року.
90. Основні положення Указу Президента України від 15 березня 2016 року № 96/2016 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України».
91. Роль Служби безпеки України та Кіберполіції України у боротьбі з інформаційним тероризмом.
92. Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері протидії інформаційному тероризму.

Дисципліна Концепції та стратегії міжнародної інформаційної безпеки.

93. Вплив інформаційної революції на систему міжнародної безпеки.
94. Міжнародні програми миру і стабільності у контексті потенційних глобальних інформаційних конфліктів.
95. Позиція ООН щодо проблеми міжнародної інформаційної безпеки.
96. Критерії глобалізації.
97. Інформація як глобальна проблема сучасності.
98. Інформатизація і глобалізація, революція у військовій справі.
99. Теорія інформаційної зброї.
100. Концепції інформаційної безпеки як стратегії національної безпеки та оборони інформаційно-розвинутих країн світу.
101. Сучасні інформаційні загрози (кібер, медіа та психотероризм, інформаційна злочинність).
102. Типологія інформаційних озброєнь.
103. Спеціальні інформаційні операції: методика та методологія здійснення.
104. Правове регулювання міжнародного співробітництва в сфері міжнародної інформаційної безпеки.
105. Концепція інформаційної безпеки в рамках ЄС.

106. Доктрина інформаційної безпеки в рамках НАТО.
107. Інформаційна безпека у програмах ОБСЄ.
108. Інформаційна війна та інформаційна боротьба: основні поняття.
109. Форми та способи ведення інформаційної боротьби.
110. Психологічна і кібернетична війна як складові інформаційної війни.

111. Доктрина інформаційної безпеки України.

Дисципліна Глобальна безпека та міжнародні конфлікти.

112. Історичні етапи виникнення напруги у міжнародних конфліктах.
113. Поняття та структура міжнародного конфлікту.
114. Особливості філософського знання про міжнародний конфлікт.
 Типологія філософських поглядів стосовно конфлікту.
115. Причини виникнення міжнародних конфліктів.
116. Теологічні концепції міжнародних конфліктів.
117. Погляди політичного реалізму на причини міжнародних конфліктів.
118. «Якісні» методи в конфліктології: структура, особливості.
119. «Кількісні» методи в дослідженні міжнародних конфліктів: переваги та недоліки.
120. Типологія міжнародних конфліктів: критерії та підходи.
121. Конфліктогенність постбіополярної системи міжнародних відносин.
122. Гегемонія в сучасному світі і її вплив на міжнародні конфлікти.
123. Основні типи сучасних міжнародних конфліктів.
124. Асиметричні конфлікти в міжнародних відносинах.
125. Транснаціональні конфлікти: поняття та приклади.
126. Регіональні міжнародні конфлікти: причини та шляхи врегулювання.
127. Міжнародна криза та її характерні риси.
128. Внутрішні конфлікти з міжнародними наслідками.
129. Міжнародний тероризм: поняття та основні тенденції розвитку.
130. Стратегії врегулювання внутрішніх конфліктів.
131. Інтервенція у внутрішні конфлікти.
132. Вплив глобалізації на міжнародні конфлікти.
133. Теорія комплексної взаємозалежності.
134. Релігійний фактор в сучасних міжнародних конфліктах.
135. Соціально-економічні причини міжнародних конфліктів в постбіополярному світі.
136. Підходи до визначення сили в конфліктології.
137. «Баланс сил»: визначення і функції.
138. Класифікація війн.
139. Превентивна дипломатія як засіб управління конфліктом.
140. Гуманітарна інтервенція: правові підстави та політичні наслідки.

106. Доктрина інформаційної безпеки в рамках НАТО.
107. Інформаційна безпека у програмах ОБСЄ.
108. Інформаційна війна та інформаційна боротьба: основні поняття.
109. Форми та способи ведення інформаційної боротьби.
110. Психологічна і кібернетична війна як складові інформаційної війни.

111. Доктрина інформаційної безпеки України.

Дисципліна Глобальна безпека та міжнародні конфлікти.

112. Історичні етапи виникнення напруги у міжнародних конфліктах.
113. Поняття та структура міжнародного конфлікту.
114. Особливості філософського знання про міжнародний конфлікт.
Типологія філософських поглядів стосовно конфлікту.
115. Причини виникнення міжнародних конфліктів.
116. Теологічні концепції міжнародних конфліктів.
117. Погляди політичного реалізму на причини міжнародних конфліктів.
118. «Якісні» методи в конфліктології: структура, особливості.
119. «Кількісні» методи в дослідженні міжнародних конфліктів: переваги та недоліки.
120. Типологія міжнародних конфліктів: критерії та підходи.
121. Конфліктогенність постбіполярної системи міжнародних відносин.
122. Гегемонія в сучасному світі і її вплив на міжнародні конфлікти.
123. Основні типи сучасних міжнародних конфліктів.
124. Асиметричні конфлікти в міжнародних відносинах.
125. Транснаціональні конфлікти: поняття та приклади.
126. Регіональні міжнародні конфлікти: причини та шляхи врегулювання.
127. Міжнародна криза та її характерні риси.
128. Внутрішні конфлікти з міжнародними наслідками.
129. Міжнародний тероризм: поняття та основні тенденції розвитку.
130. Стратегії врегулювання внутрішніх конфліктів.
131. Інтервенція у внутрішні конфлікти.
132. Вплив глобалізації на міжнародні конфлікти.
133. Теорія комплексної взаємозалежності.
134. Релігійний фактор в сучасних міжнародних конфліктах.
135. Соціально-економічні причини міжнародних конфліктів в постбіполярному світі.
136. Підходи до визначення сили в конфліктології.
137. «Баланс сил»: визначення і функції.
138. Класифікація війн.
139. Превентивна дипломатія як засіб управління конфліктом.
140. Гуманітарна інтервенція: правові підстави та політичні наслідки.

141. Теоретичні основи та сучасна практика миротворчої діяльності ООН та регіональних міжнародних організацій.
142. Посередництво в міжнародних конфліктах.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку.

Основна література

1. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980 – 2000 роки) : Підручник / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губернський та ін. – К.: Либідь, 2001. – 621 с.
2. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945 – 70-ті роки) : Підручник / В.А. Манжола, М.М. Білоусов, Л.Ф. Гайдуков та ін. – К.: Либідь, 2014. – 958 с.
3. Мировая политика и международные отношения : Учебное пособие / Под ред. С.А. Ланцова, В.А. Ачкасова. – СПб: Питер, 2005. – 448 с.
4. Системная история международных отношений в двух томах / Под редакцией А.Д. Богатурова. Том второй. События 1945 – 2003 годов. – М.: Культурная революция, 2007. – 720 с.
5. Современные международные отношения : Учебник / Под ред. А.В. Торкунова, А.В. Мальгина. – М. : Аспект Пресс, 2013. – 688 с.
6. Шамраєва В.М. Міжнародні відносини та зовнішня політика. Частина І. Історія дипломатії: навчальний посібник / В.М. Шамраєва. – Х.: Фактор, 2012. - 112 с.
7. Шамраєва В.М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи : підручник / В.М. Шамраєва. – Х. : Вид-во ХАР РІ НАДУ «Магістр», 2014 – 160 с.

Допоміжна література

8. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы.-М., 1999.
9. Дипломатический словарь. В 3-х томах. М., 1986.
10. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин: Курс лекцій. – Львів, 1995.
11. Киссинджер Г. Дипломатия. Пер. с англ. В.В.Львова / Послесл. Г.А.Арбатова. – М., 1997.
12. Коппель О.А.. Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика.- Київ: ФАДА, ЛТД. – 2001. – 224 с.

Геополітика та геостратегія в сучасному світі.

Основна література

13. Абрамова О. Д, Буянов В. С., Гаврилов Ю. Н. Геополитика: Учеб- ник. — М.: РАГС, 2010. — 368 с.
14. Андрушченко С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі: Моногр. / Андрушченко С. В. – К.: Логос, 2005. – 286 с.
15. Геополітика: Підручник / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. — К.: МАУП, 2004. – 296 с.
16. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія [Текст]: підручник / А. Г. Гольцов. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 416 с.
17. Дністрянський М.С. Геополітика: Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 436 с.
18. Колосов В., Мироненко Н. Геполитика и политическая география: Учебник. – М.: Аспект- Пресс, 2002. – 479 с.
19. Мадіссон В. В., Шахов В. Л. Сучасна українська геополітика: Навч. посіб. — К.: Либідь, 2003. – 176 с.
20. Маринченко А. В. Геополітика: Учеб. пособие. — М.: Инфра-М, 2010. — 429 с.
21. Яценко Б.П., Страфійчук В.І., Брайчевський Ю.С. Політична географія і геополітика: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2007. – 255 с.

22. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / [За ред. Ф. М. Рудича]. – К., 2002. – 488 с.

Допоміжна література

23. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи: Пер. з англ. – Львів: Лілея-НВ, 2000. – 236 с.

24. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство: Пер. з англ. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. — 203 с.

25. Василенко И.А. Геополитика современного мира. Учеб. пособие. – М. : Издательство Юрайт, 2010. – 395 с.

26. Гаджиев К. Введение в geopolитику: Учебник. – М.: Логос, 2003. – 432 с.

27. Геополітика: енциклопедія: / за ред. Є.М. Суліми ; редакція: Є.М. Суліма (голова), М.А. Шепелев (заст. голови), В.В. Кривошеїн та ін. – К.: Знання України, 2013. – 920 с.

28. Глобалізація і сучасний міжнародний процес / За ред. проф. Б.Гуменюка і проф. С.Шергіна. – К.: Університет „Україна”, 2009. – 508 с.

Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньої політики.

Основна література

29. Береза А.М. Основи створення інформаційних систем [текст]: навч. посіб. / А.М. Береза. – К.: КНЕУ, 2001. – 256 с.

30. Білик В.М. Інформаційні технології та системи [текст]: навч. посіб. / В.М. Білик, В.С. Костирико. – К.: ЦНЛ, 2006. – 232 с.

31. Годин В.В. Информационное обеспечение управленической деятельности [текст]: учеб. / В.В. Годин, И.К. Корнев. – М.: Высш. шк., 2001. – 432 с.

32. Державне управління та державна служба [текст] : слов.-довід. / Уклад. : О.Ю. Оболенський. – К. : Київ. нац. екон. ун-т, 2005. – 480 с.

33. Державне управління та місцеве самоврядування в Україні [текст] : слов. термінів нормат.-правов. актів / Авт.-упор. : Є.І. Бородін. – Донецьк : Герда, 2004. – 650 с.

34. Кулицький, С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління [текст] : навч. посіб. / С.П. Кулицький. – К. : МАУП, 2002. – 224 с: іл.

35. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: Навч. посіб. / Муковський І.Т., Міщенко А.Г., Шевченко М.М. - К.: Кондор, 2012. - 224 с.

Допоміжна література

36. Арістова І.В. Державна інформаційна політика : організаційно-правові аспекти [текст] : моногр. / І.В. Арістова; за заг. ред д-ра юрид. наук, проф. О.М. Бандурки. – Х. : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 368 с.

37. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления [текст]: курс лекций / Г.В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1997. – 400 с.

38. Бабінова О. Методи заличення громадськості до прийняття управлінських рішень: зарубіжний досвід [текст] / О. Бабінова // Ефективність державного управління : зб. наук. праць ЛРІДУ НАДУ. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2004/ 2005. – Вип. 6/ 7. – С. 217-224.

39. Бінько І.Ф. Інформаційний простір України : стан та перспективи розвитку [текст] / І.Ф. Бінько // Бібліотечний вісник. – К. : Вид-во Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського, 2001. – № 2. – С. 16.

40. Годин В.В. Управление информационными ресурсами/ В.В. Годин, И.К. Корнев; Гос. ун-т упр., Нац. фонд подгот. кадров; [Науч. ред. Н.Б. Филонов]. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 402 с.

Інформаційні війни в міжнародних відносинах.

Основна література

41. Арквіллі Дж. Мережі і мережні війни: майбутнє терору, злочинності та бойових дій / Дж. Арквіллі. - К.: Києво-Могилянська академія, 2008. - 350 с.

42. Гриняев С. Н. Поле битвы — киберпространство: Теория, приёмы, средства. методы и системы ведения информационной войны. — Мн.: Харвест, 2004. — 448 с.

43. Ларина Е.С., Овчинский В.С. Кибервойны XXI века. М.: Книжный мир, 2014.

44. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози: Монографія / Губерський Л.В., Макаренко Є.А., Гондюл В.П. та ін.. – К.: Наша культура і наука, 2007.

45. Нартов Н.А. Информационная война. История и современность. М.: НОУ ВПО, 2014.

46. Новиков В. К. Информационное оружие – оружие современных и будущих войн. — 2-е изд., испр. — М.: Горячая линия - Телеком, 2013. — 264 с.

47. Петрик, В. М., Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій: навч. посіб. / В. М. Петрик, В. В. Остроухов. - К.: Росава, 2006. - 208 с.

48. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: Навч. посіб. для студентів ВНЗ, аспірантів, викладачів. — 2-ге вид., стер. / Почепцов Г.Г., Чукут С.А. — К., 2008. — 663 с.

Допоміжна література

49. Бебик В.М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рілейшнз. – К.: МАУП, 2005.

50. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. М., 2003.

51. Манойло А.В., Петренко А.И., Фролов Д.Б. Государственная информационная политика в условиях информационно-психологической войны. — 3-е изд. — М.: Горячая линия - Телеком, 2012. — 542 с.

52. Панарин И.Н. Гибридная война: теория и практика.– М., 2017. – 404 с.

53. Тапскотт Д. Електронно-цифрове суспільство. Плюси і мінуси мережевого інтернету / Д. Танскотт. - М.: Прогрес, 2006. - 673 с.

Стратегія і тактика ведення переговорів на міжнародному рівні.

Основна література

54. Армилла Жозе. Фэн-шуй и ведение переговоров. М., 2002.

55. Брагин М. Кутузов. М., 1975.

56. Василенко ИЛ. Политические переговоры. М., 2006.

57. Вуд Дж., Сере Ж. Дипломатический церемониал и протокол. – М.: Издат-во «Международные отношения», 2003. – 416 с.

58. Дипломатия иностранных государств. М., 2004.

59. Дубинин Ю.В. Мастерство переговоров: учебник. – М.: МО, 2012. – 320 с.

60. Зонова Т.В. Современная модель дипломатии. М., 2003.

61. Коновченко О. В. Міжнародне листування : навч. посіб. / О. В. Коновченко. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2012. – 98 с.

Допоміжна література

62. Bellenger L. La negociation. Paris, 1984.

63. Berridge G.R. Diplomacy. Theory and Practice. Great Britain, 2005.

64. Art et techniques de la negociation. Dir. par Farthouat J.-R. Paris, 2003.

65. Bush G., Scowcroft B. A world Transformed. New York, 1988.

66. Pratique de la negociation. Sous la dir. de Monbrial T. de et Jausen S. Paris, 2004.

67. Kissinger H. A la Maison Blanche 1968-1973. Paris, 1979

Інформаційний тероризм

Основна література

68. Банк Р. О. Інформаційний тероризм як загроза національній безпеці України: теоретико-правовий аспект. *Інформація і право*. 2016. № 1 (16). С. 110–116.

69. Бурячок В. Л., Толубко В. Б., Хорошко В. О., Толюпа С. В. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект: підручник / за заг. ред. д-ра техн. наук, професора В. Б. Толубка. К.: ДУТ, 2015. 288 с.

70. Глазов О. В. Міжнародний інформаційний тероризм в контексті загроз національній безпеці України. *Наукові праці. Політологія*. 2012. Випуск 185. Том 197. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2012/197-185-15.pdf> (Дата звернення: 22.08.2019).

71. Гнатюк С. Кібертероризм: історія розвитку, сучасні тенденції та контраходи. *Ukrainian Scientific Journal of Information Security*. 2013. Vol. 19. Issue 2. C. 118–129.
72. Грицун О. О. Питання міжнародно-правового регулювання інформаційного тероризму. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 312–317.
73. Ільницька У. Інформаційна безпека України: сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. 2016. Vol. 2. No. 1. P. 27–32. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/37314/1/7_31-36.pdf (дата звернення: 20.08.2019).
74. Конвенція про кіберзлочинність: Міжнародний документ Ради Європи від 23 листопада 2001 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575 (дата звернення: 22.08.2019).
75. Крупнейшие кибератаки против Украины с 2014 года. Инфографика. *Новое время*. – 2017. URL: <https://nv.ua/ukraine/events/krupnejshie-kiberataki-protiv-ukrainy-s-2014-goda-infografika-1438924.html>. (Режим доступа: 24.05.2019).
76. Макаренко Є. Інформаційне протиборство у сучасних міжнародних відносинах. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2017. № 17. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3316/2995 (дата звернення: 20.08.2019).
77. Мануйлов Є. М., Ю. Ю. Калиновський. Роль і місце інформаційної безпеки держави у розбудові сучасної української держави. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2016. № 2 (29). С. 144–153.
78. Мітін В. І. Інформаційний тероризм на сучасній міжнародній арені. *Международный научный журнал «Интернаука»*. 2017. № 2 (24). 1 т. С. 65–68.
79. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#n18> (дата звернення: 20.08.2019).
80. Про Концепцію боротьби з тероризмом в Україні: Указ Президента України від 05 березня 2019 року № 53/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019?lang=ru> (дата звернення: 20.08.2019).
81. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 20.08.2019).
82. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05 жовтня 2017 року № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення: 20.08.2019).
83. Самые громкие кибер-атаки на критические инфраструктуры. *Habr*. 30 ноября 2016. URL: <https://habr.com/ru/company/panda/blog/316500/> (дата звернення: 22.08.2019).
84. Форос А. В. Інформаційний тероризм як загроза національній безпеці України. *Правова держава*. 2010. № 12. С. 256–261.
85. Фролова О. М. Роль ООН в системі міжнародної інформаційної безпеки. Міжнародні віносини. Серія «Політичні науки». 2018. № 18–19. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3468 (дата звернення: 22.08.2019).
86. Харченко І. М., Сапогов С. О., Шамраєва В. М., Новікова Л. В. Основні засоби інформаційного протиборства та інформаційної війни як явища сучасного міжнародного політичного процесу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2017. Випуск 6. С. 77–81. URL: <http://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/2c5d772b29c5a9e2139a9f6aa96834d0.pdf> (дата звернення: 20.08.2019).
87. Global Cybersecurity Index (GCI) 2018. Studies & Research. ITUPublications, 2019. URL: https://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Documents/draft-18-00706_Global-Cybersecurity-Index-EV5/print/2.pdf (Last Accessed: 22.08.2019).
88. Kumar M. European Union Parliament Under Cyber Attack! *The Hacker News*. March 29, 2011. URL: <https://thehackernews.com/2011/03/european-union-parliament-under-cyber.html> (Last Accessed: 22.08.2019).

89. Lemos R. Cyberterrorism: The Real Risk. *Computer Crime Research Center (CCRC)*. URL: <http://www.crime%research.org/library/Robert1.htm> (дата звернення: 22.08.2019).

Допоміжна література

90. Возжеников А. В. Международный терроризм: борьба за геополитическое господство. Эксмо. Москва. 2007. 528 с.
91. Градов А. П. Деятельность Североатлантического союза в сфере кибербезопасности. *Зарубежное военное обозрение*. 2014. Вып. 7. С. 13–16.
92. Григорьев Н. Ю., Родюков Э. Б. Современный кибернетический терроризм и его социальные последствия. *Вестник университета*. 2016. № 5. С. 227–234.
93. Довгань О. Д., Хлань В. Г. Кібертероризм як загроза інформаційному суверенітету держави. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. № 3 (7), 2011. С. 49–53.
94. Журавель В. Противодействие угрозе кибертерроризма. *Зарубежное военное обозрение*. 2018. №5. С. 12–15.
95. Негодченко В. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 4. С. 77–81. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/04/15.pdf> (дата звернення: 20.08.2019).
96. Правовое регулирование борьбы с киберпреступностью, кибертерроризмом и трафиком людей: опыт Европейского союза / Отв. ред. В. Г. Киютин. А. П. Новиков. Бишкек-Москва, 2010. 239 с.
97. Collins A. Contemporary Security Studies. 3rd ed. United Kingdom: Oxford University Press, 2013. 478 p.
98. ENISA. Cyber Europe 2018: After Action Report. 2018. URL: <https://www.enisa.europa.eu/publications/cyber-europe-2018-after-action-report> (Last Accessed: 22.08.2019).
99. Petya Ransomware Outbreak: Here's What You Need To Know, Symantec Security Response. Symantec. 24 October, 2017. URL: <https://www.symantec.com/blogs/threat-intelligence/petya-ransomware-wiper> (Last Accessed: 22.08.2019).

Концепції та стратегії міжнародної інформаційної безпеки.

Основна література

100. Державна інформаційна політика: Навч. посібник / За заг. ред.. д-ра держ. упр., проф. В.Б. Дзюндзюка. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012. – 279 с
101. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945 – 70-ті роки) : Підручник / В.А. Манжола, М.М. Білоусов, Л.Ф. Гайдуков та ін. – К.: Либідь, 2014. – 958 с.
102. Міжнародна інформація: терміни і коментарі. Навчальний посібник// Макаренко Є.А., Рижков М.М., Кучмій О.П., Фролова О.М. – К: Центр вільної преси, 2014. – 480 с.
103. Почекцов Г. Новые подходы в сфере «жестких» инфовойн [Электронный ресурс] // Media sapiens [сайт]. - Режим доступа: http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/novye_podkhody_v_sfere_zhestkikh_infovoyn/
104. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти. – К.: Либідь, 2017. – 352 с.
105. Капітоненко М.Г. Традиційні міждержавні та внутрішні конфлікти в постбіполлярній системі міжнародних відносин // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Вип. 36, част. 2. – К.: IMB, 2014. – С. 37-43.

Допоміжна література

106. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы.-М., 1999.
107. Дипломатический словарь. В 3-х томах. М., 1986.
108. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин: Курс лекцій. – Львів, 2015.

- 109.Киссинджер Г. Дипломатия. Пер. с англ. В.В.Львова / Послесл. Г.А.Арбатова. – М., 1997.
- 110.Копель О.А.. Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика.- Київ: ФАДА, ЛТД. – 2014. – 224 с.
- 111.Ткачук Т. Ю. Правове забезпечення інформаційної безпеки в умовах Євроінтеграції України. Дисертація на здобуття наукового ступеня д.ю.н. – ДВНЗ «Ужгородський національний університет». – Ужгород, 2019.
- 112.Золотар О. О. Правові основи інформаційної безпеки людини. Дисертація на здобуття наукового ступеня д.ю.н.. – К., 2018.
- 113.Валюшко І. О. Інформаційна безпека України в контексті російсько-українського конфлікту. Кандидатська дисертація на здобуття наукового ступеня к.політ.н. – К., 2018.

Глобальна безпека та міжнародні конфлікти.

Основна література

- 114.Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980 – 2000 роки) : Підручник / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губернський та ін. – К.: Либідь, 2001. – 621 с.
- 115.Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945 – 70-ті роки) : Підручник / В.А. Манжола, М.М. Білоусов, Л.Ф. Гайдуков та ін. – К.: Либідь, 2014. – 958 с.
- 116.Бутрос Гали Б. Повестка дня для мира. Превентивная дипломатия, миротворчество и поддержание мира. Доклад Генерального секретаря ООН. – Нью-Йорк, 1992.
- 117.Капітоненко М. Міжнародні конфлікти. – К.: Либідь, 2014. – 352 с.
- 118.Капітоненко М.Г. Традиційні міждержавні та внутрішні конфлікти в постбіополярній системі міжнародних відносин // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Вип. 36, част. 2. – К.: ІМВ, 2014. – С. 37-43.

Допоміжна література

- 119.Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы.-М., 1999.
- 120.Камінський А. Вступ до міжнародних відносин: Курс лекцій. – Львів, 1995.
- 121.Киссинджер Г. Дипломатия. Пер. с англ. В.В.Львова / Послесл. Г.А.Арбатова. – М., 1997.
- 122.Копель О.А.. Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика.- Київ: ФАДА, ЛТД. – 2015. – 224 с.
- 123.Трансформація міжнародної безпеки: сучасні виклики та загрози. Матеріали міжнародної наукової конференції. Львів, 22–23 березня 2018 р. / Упорядники: М. Мальський, Р. Вовк, О. Кучик, П. Байор. – Львів: Факультет міжнародних відносин ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 187 с.
- 124.Пелих А. О. Воєнно-політичні моделі держав в управлінні національною безпекою євроатлантичних і пострадянських країн. Дисертація на здобуття наукового ступеня к.держ.упр. – К., 2017.
125. Кушнір Д. В. Безпековий фактор формування регіональної системи міжнародних відносин у Перській затоці [Рукопись] : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. політ. наук [спец.]. - К., 2011.
- 126.Антипенко А. В. Конфліктологічний підхід у міжнародно-правовому регулюванні боротьби з тероризмом. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня к.ю.н. – О., 2013.
- 127.КАРІХ І. В. Інституційно-правові засади політики національної безпеки в гуманітарній сфері. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. – К., 2018.
- 128.ЛЕВЕНЕЦЬ С. В. Механізми впливу організованих груп інтересів на політику національної безпеки України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. – К., 2019.